

Processnätverk för socialarbetare som möter barn i sitt arbete

- En praktikforskning gällande barn och delaktighet ur socialarbetarens synvinkel

Mikaela Klemets 014488553

Praktikforskning

Socialt arbete

Statsvetenskapliga fakulteten

Helsingfors universitet

02/2018

Innehåll

1 Inledning	1
2 Bakgrund och orientering	1
3 Delaktighet	2
3.1 Barn och delaktighet i socialt arbete	3
4 Syfte och forskningsfrågor	4
5 Praktikforskning som forskning	4
5.1 Kvalitativ datainsamlingsmetod	4
5.2 Undersökningens genomförande	5
5.3 Bearbetning och analys av data	5
6 De centrala forskningsresultaten	6
6.1 Socialarbetarnas definitioner gällande barn och delaktighet	6
6.2 Barn och delaktighet i praktiken, samt hur man kunde öka delaktigheten	7
6.3 Deltagarnas förväntningar på nätverket gällande barn och delaktighet	9
7 Avslutande diskussion	10
8 Min bedömning av studien, processen och den nytta studien medfört	10
Litteratur	12
Bilaga 1 Informationsbrev	13
Bilaga 2 Samtyckesblankett	14

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty Statsvetenskapliga fakulteten		Laitos/Institution – Department Institutionen för socialvetenskaper	
Tekijä/Författare – Author Mikaela Klemets			
Työn nimi / Arbetets titel – Title Processnätverk för socialarbetare - En praktikforskning kring socialarbetares tankar kring barn och delaktighet			
Oppiaine /Läroämne – Subject Socialt arbete			
Työn laji/Arbetets art – Level Praktikforskning	Aika/Datum – Month and year 10.02.2018	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages 17 s.	
Tiivistelmä/Referat – Abstract <p>Jag har gjort min praktikforskning i samband med det processnätverk som ordnats för socialarbetare som arbetar med barn, med anledning av regeringens spetsprojekt för barn- och familjetjänster, LAPE. Syftet med min praktikforskning är att jag vill öka förståelsen för hur socialarbetarna tänker kring barn och delaktighet och på vilket sätt man kunde öka delaktigheten för barnen. Forskningsfrågorna är följande</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hur definierar socialarbetarna barn och delaktighet? 2. Hur arbetar socialarbetaren idag för att göra barnet delaktigt och vad kunde man utveckla? 3. Vilka förväntningar har socialarbetarna gällande nätverket som de deltar i? <p>Undersökningen har genomförts med en enkät med öppna frågor samt observationer under två nätverksträffar med socialarbetarna. Forskningen gjordes mellan december 2017 och januari 2018. Materialet som samlades in analyserades sedan med hjälp av innehållsanalys.</p> <p>Resultaten visar att socialarbetarna har mycket kunskap om barn och delaktighet. De beskriver att barnen är delaktiga när man ser och lyssnar på barnet, då barnen får vara med och påverka och berätta sin historia. Barnet bör få vara med under hela processen. Socialarbetarna gör idag barnen delaktiga genom att försöka skapa goda relationer, lyssna på barnet, barnet är med på möten. Man vill utgå ifrån barnet. Det som socialarbetarna anser att begränsar möjligheten till delaktighet är resurser och miljön. Deltagarna påpekar också att de skulle behöva konkreta metoder och mera kunskap. I och med deltagandet i nätverket förväntar de sig att få mera kunskap och information gällande barn och delaktighet samt att få ett diskussionsforum för detta viktiga ämne. Resultaten kan användas för att utveckla arbetssätt som gör att barnens delaktighet ökar.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Nyckelord: delaktighet, barn, socialt arbete, processnätverk			

1 Inledning

Barn och delaktighet är ett ämne som är aktuellt för socialarbetare som dagligen möter eller gör beslut gällande barnen och deras framtid. De som arbetar med barn har blivit mera medveten om att man bör involvera klienterna i de beslut som rör dem, också barn bör få vara delaktiga. Delaktighet kan vara på olika dimensioner och nivåer. Med barn menar jag personer som är under 18 år. Enligt barnkonventionen som antogs av FN:s generalförsamling 1989 så nämns bland annat rätten till liv och utveckling samt barnets rätt att uttrycka sin åsikt och att den respekteras. Man märker i och med uppdaterad lagstiftning att delaktighet är något som ligger i tiden och man lyfter i olika lagar, handböcker och projekt upp, att barnens delaktighet och inflytande bör stärkas.

I och med regeringens spetsprojekt för barn- och familjetjänster, LAPE, så kommer man att starta upp ett processnätverk för socialarbetare i Österbotten, gällande barn och delaktighet. Maria Balk (FSKC) kommer att vara ledare för nätverket. Jag kommer att göra min praktikforskning i detta nätverk. Syftet med min praktikforskning är att jag vill kartlägga hur socialarbetarna tänker kring barn och delaktighet och på vilket sätt socialarbetarna kunde öka delaktigheten för barnen.

2 Bakgrund och orientering

Med anledning av det riksomfattande utvecklingsprogrammet (reformarbetet görs både nationellt och regionalt) för barn och familjer (LAPE), så startades i landskapet Österbotten ett nätverk gällande barn och delaktighet för socialarbetare som arbetar med barn. Maria Balk (4.12.2017) berättar i introduktionen att mottot är att varje barn och ungdom bör ha trygga och engagerade vuxna omkring sig. LAPE förändringsprogrammet eftersträvar att socialvården utgår från barnen och familjerna, inte från förvaltningen. Tanken är att nätverket funderar på och testar hurudana strukturer som behövs för att stöda delaktighet samt implementera delaktighet i praktiken. Deltagarna skall ges möjlighet att tillägna sig en mental inställning och beredskap till vad barns delaktighet innebär. De skall få en ökad medvetenhet och kritiskt granska invanda mönster och tankesätt. Syftet är att utreda och utveckla tillsammans, testa i praktiken och föra vidare.

I LAPE förändringsprogrammets delaktighetsplan skriver man att begreppet delaktighet tolkas på olika sätt och förståelsen av begreppet är brett och beroende av arbetskontexten och klientgruppen. I planen lyfts upp att de professionella behöver få konkret stöd och metoder.

Delaktigheten har en tendens att bli fina ideal, som inte förverkligas i praktiken, så att brukarna känner sig verkligt delaktiga. Verklighet delaktighet kräver en förståelse för att relationen mellan professionell och brukare inte är jämlik och att den professionella har möjligheter att jämna ut maktbalansen. Den professionella bör värdesätta brukarens kunskap och ha metoder som stöder delaktighet. Då behövs kunskap, stöd, mod och metoder, samt stöd av organisationen, ledningen och kollegor för att systematiskt ta in delaktighet då man utvecklar servicen.

De som kommer att delta i nätverket i Österbotten är socialarbetare som arbetar med barn, både från barnskyddet och handikappomsorgen. Deltagandet är frivilligt och deltagarna har fått information om nätverket i september 2017 och därefter kunnat anmäla sig som deltagande i nätverket. Nätverket kommer att samlas 5 gånger totalt, med start den 4:e december. Jag kommer genom min praktikforskning att följa med de två första träffarna.

3 Delaktighet

Mannberg, (2015) skriver att begreppet delaktighet blivit alltmer aktuellt både nationellt och internationellt. Begreppet delaktighet är mångtydigt och används både i vardagsspråk och som ett teoretiskt begrepp. Det har ibland beskrivits som en aktiv process där individen deltar från början till slut, men ibland mer utifrån den relation som skapas mellan individen och den som ger stöd, t.ex. genom att makt och kontroll kring stödet ges till individen. Delaktighet kan också vara ett aktivt och ömsesidigt engagemang i olika aktiviteter.

För att få grepp om delaktighetens innehåll har olika modeller och beskrivningar tagits fram. I flera beskrivningar av begreppet så återkommer vissa uttryck, vilket kan ses som att de utgör kärnan i delaktigheten. Det första är relation och samspel, där man poängterar samspelet mellan individ och den som skall ge stöd, individen skall vara utgångspunkten. Den professionella bör lyssna på individen, och det är viktigt att ha tilltro till varandras kompetens och förmågor. En annan grundläggande faktor för delaktighet är kontroll och maktförskjutning. Detta förknippas med jämlikhet och samförstånd, där individens och närståendes perspektiv tas i beaktande vid planering och genomförande av insatser. För barn är deltagandet frivilligt och barnet skall kunna påverka. En annan viktig sak är att individen skall få tillfälle att uttrycka sig och medverka på ett meningsfullt sätt. Det behövs tillräckligt med tid för att individen skall kunna uttrycka sin vilja och önskemål, särskilt för de som kan behöva kommunikationsstöd. För att kunna åstadkomma verklig delaktighet behövs information och kunskap, rätt information vid

rätt tillfälle. Individens uppfattningar och förväntningar har också betydelse för känslan av delaktighet. (Mannberg, 2015)

3.1 Barn och delaktighet i socialt arbete

I Lastensuojelun käsikirja (2016) skriver man att barnets delaktighet handlar om att barnet får vara med och bestämma, förverkliga och utvärdera i det arbete som görs för barnet. För barnets utveckling och identitet är det viktigt att få vara delaktig och med i processen. I lagstiftningen lyfts också barnets rätt till delaktighet upp, grunderna för detta finns i FN:s barnkonvention, 12:e artikeln. Där framkommer att barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det, samt att barnet skall höras i administrativa ärenden och domstolar i ärenden som gäller dem själva (FN:s barnkonvention). I grundlagen § 6 lyfter man upp att den som är part i ett ärende alltid har rätt att få information om ärendet och skall ha rätt att ge sina åsikter i ärendet. Åldern är ingen orsak till att utesluta någon. Gällande barn så har myndigheterna en speciell skyldighet att behandla dem som jämlika individer och ge dem möjlighet att påverka saker som gäller dem själva. I socialvårdslagen 10 § skall man vid utvecklande och ordnande av service särskilt beakta barns och ungas behov och önskemål. I handboken för handikappservice skriver man också att det är viktigt att ett handikappat barn och dennes vårdnadshavare får delta i förhandlingar och beslutsfattande som gäller dem. Det finns en uppfattning att gör man upp planer tillsammans med barn och vårdnadshavare, så har man uppnått delaktighet, men så är inte fallet. Delaktighet handlar om en individs känsla av att tillhörighet till samhället och olika sammanhang. Delaktighet möjliggör hörande och att höras, ett gemensamt språk och ett äkta intresse.

Delaktighet betyder i praktiken att man får ta del av planer, beslut, lösningar, insatser och att man har möjlighet att uttrycka sin åsikt gällande dessa. För att barn skall vara delaktiga krävs det att personalen samarbetar med barnet, lyssnar på barnen och tar deras åsikter i beaktande. Men för en enskild anställd är det svårt att dra nytta av sin egen kunskap om inte organisationen ger möjligheter till detta. Förutom organisationskulturen handlar det i praktiken om att ha lämpliga utrymmen, tillräckligt med tid för att träffa barnen och datasystem var man kan dokumentera arbetet med barnen. (Lastensuojelun käsikirja, 2016)

Hyvönen och Alexanderson (2014) skriver att det finns ett glapp mellan vad professionella tror att de gör och barnens egna upplevelser av att vara delaktiga. De professionella har den teoretiska kunskapen som behövs för att arbeta med delaktighet, men kan uppleva att det är

svårt att omsätta den i praktiken. Att skapa verklig delaktighet i sitt arbete innebär att man bör fördjupa den egna självförståelsen och reflektera över invanda tanke- och arbetssätt.

4 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med forskningen är att lyfta fram vilken erfarenhet socialarbetarna har gällande barn och delaktighet, samt vilka förväntningar deltagarna har gällande nätverket som de kommer att delta i. Eftersom jag kommer att fråga personalen angående ämnet så kommer min praktikforskning att se på barn och delaktighet ur personalens synvinkel.

Forskningsfrågorna är följande:

1. Hur definierar socialarbetarna barn och delaktighet?
2. Hur arbetar socialarbetaren idag för att göra barnet delaktigt och vad kunde man utveckla?
3. Vilka förväntningar har socialarbetarna gällande nätverket som de deltar i?

Med den första forskningsfrågan vill jag bidra med kunskap om hur socialarbetarna ser på barn och delaktighet. Med den andra forskningsfrågan vill jag kunna förklara hur socialarbetarna gör brukarna delaktiga samt vad man kunde utveckla. För att få veta vad socialarbetarna vill få mera kunskap om, så vill jag med den tredje forskningsfrågan se vilka förväntningar socialarbetarna har på det nätverk som man kommer att delta i.

5 Praktikforskning som forskning

Praktikforskning handlar om en nyfikenhet inför praktiken och att kunna skapa vetenskaplig kunskap med praktiskt värde. Man skall beskriva, analysera och förklara praktiken och använda denna kunskap för att utveckla praktiken. De forskningsresultat som man får presenteras och diskuteras, men det är upp till praktiken och politiken att använda sig av dem. Det är en fråga om forskningens påverkan på samhället och om att de frågor vi forskar i har relevans både på en praktisk och samhälls nivå. Praktikforskning handlar inte bara om att studera hur saker blir till eller utvecklas, utan att studera hur något kan förbättras. (Julkunen, 2014)

5.1 Kvalitativ datainsamlingsmetod

För att få svar på mina forskningsfrågor så har jag valt en kvalitativ metod. Trost (2010) skriver att om man vill kunna ange frekvenser, eller ett visst antal procent av människorna som tycker på ett visst sätt så skall man göra en kvantitativ studie. Och då vill man oftast att urvalet skall vara representativt i statistisk mening. Ifall man med sin forskning syftar till att skapa ökad

förståelse för människors handlande och resonemang och skapa en djupare förståelse av enskilda fall så är det mera lämpligt att använda sig av kvalitativ forskning.

Eftersom jag vill skapa en förståelse för hur socialarbetarna som deltar i nätverket tänker och arbetar med barn och delaktighet samt vad de förväntar sig av nätverket så valde jag en kvalitativ datainsamlingsmetod. Materialet samlas delvis in genom en enkät med öppna frågor, samt kompletteras med observationer.

5.2 Undersökningens genomförande

Jag har gjort min praktikforskning i samband med ett processnätverk bestående av socialarbetare från Österbotten som arbetar med barn. Genom ett e-postmeddelande innan första nätverksträffen fick informanterna information om min forskning (bilaga 1), där det också framkom att all data kommer att behandlas konfidentiellt. I början av nätverksträffen så fick deltagarna ännu muntligt kort information om min praktikforskning, samtidigt anhöll jag skriftligt (se bilaga 2) om respondenternas medgivande till att delta i undersökningen. Planen är att nätverket har fem träffar, men på grund av tidsramen fyllde deltagarna i enkäten under den första träffen i december 2017 och jag gjorde observationer under de två första träffarna, i december 2017 och januari 2018. Under träffarna har jag deltagit både som forskare och socialarbetare, för att det inte skall kännas obekvämt om jag endast observerar. Under nätverksträffen observerade jag deltagarna och gjorde anteckningar under diskussionens gång, samt försökte skriva en reflektionsdagbok efter träffarna.

5.3 Bearbetning och analys av data

Materialet har analyserats med kvalitativ innehållsanalys för att hitta likheter och olikheter i svaren och lyfta upp teman som är relevanta för forskningsfrågorna. Forskningsfrågorna gicks igenom som en helhet för att försöka hitta svar på dem. Jag skrev sedan vad gäller varje forskningsfråga ner ett förkortat inslag av de väsentliga teman som uttryckts av deltagarna, detta stöddes också av citat. Dock är en del av citaten i intervjun ändrade till svenska från finska för att man inte skall kunna känna identifiera den som svarat på finska.

Innehållsanalys kan delas in i en process med tre steg. Det första man gör är en reduktion materialet (reducering), alltså man förenklar materialet. Då söker man efter fraser eller uttryck som är relevanta för forskningsfrågan. Det andra steget är att man grupperar det reducerade materialet. Man söker då efter likheter och olikheter mellan de kodade fraserna. De fraser och

uttryck som har likheter grupperas i samma grupp, som sedan ges ett samlingsnamn. Till slut gör man en abstraktion, alltså man plockar ut relevant information och sammanfattar detta i analysen. (Tuomi&Sarajärvi, 2013)

Jag började med att analysera enkäterna som deltagarna i nätverket fyllt i. Jag läste flera gånger igenom svaren från enkäten och mina anteckningar som jag gjort under nätverksträffarna och försökte hitta återkommande likheter och olikheter. Jag strök under de saker som var återkommande i materialet och försökte sätta in dem i passande kategorier och hitta teman. Till slut hade jag ett material som jag kunde arbeta med och sammanfatta och argumentera för.

6 De centrala forskningsresultaten

Här redogör jag för forskningsresultaten enligt mina tre forskningsfrågor. Resultatet visar att det som socialarbetarna tänker på gällande barn och delaktighet är att man ser och lyssnar på barnet, att barnet får vara med och påverka under hela processen. Socialarbetarna ansåg att de gör barnen delaktiga genom att bemöta barnen och familjerna väl, lyssna på barnet, att barnet är med på möten och vid uppgörande av serviceplaner. Det som deltagarna anser att begränsar är resurser och utvecklande av miljön, man påpekar också att de skulle behöva konkreta metoder. I och med deltagandet i nätverket förväntar sig att få mera kunskap och information gällande barn och delaktighet samt att få ett diskussionsforum för det viktiga ämnet.

6.1 Socialarbetarnas definitioner gällande barn och delaktighet

Det som socialarbetarna lyfter upp vad gäller barn och delaktighet är att man skall **se och höra barnet**. Flera av informanterna påpekar vad gäller delaktighet så handlar det om att man som personal lyssnar på barnet, barnen skall ges en möjlighet att berätta sin historia. Informanterna lyfter upp att delaktighet också kan handla om att man ser barnet, ifall det är ett barn som har svårt att kommunicera eller ett mindre barn så kan det också handla om att man observerar och kan på det sättet se hur barnet agerar eller interagerar med människor i sin omgivning.

”att se barnet och ge barnet möjlighet att vid behov diskutera om sina saker utan förmyndare”

En annan sak som lyfts upp vad gäller hur socialarbetarna ser på barn och delaktighet är att brukaren bör få vara med och **påverka**. Då det gäller service eller stöd åt ett barn så lyfter informanterna upp att barnet måste få vara med och bestämma. Barnet skall få ha åsikter, och

vara med i processen som leder till de beslut som berör barnet. En annan sak som lyfts upp är att barnet också kan **välja att inte träffas**, vilket också är en sorts delaktighet.

Informanterna lyfter upp att delaktighet innebär att barnet får **vara med under hela processen**. Det är viktigt att man tar med barnet från början, samt att barnet **hörs kontinuerligt** under processen, vad gäller ärenden som berör barnet. I och med en bedömning av servicebehov som är det första som görs då man får en ny klient, så är det viktigt att redan då ta med barnet, det är också viktigt att följa upp under processen, då är det alltså barnet som skall höras, hur barnet upplever situationen och det stöd som satts in.

”Delaktighet är också en process och jag tänker att klienten bör få känna sig delaktig hela vägen och att man som professionell bör höra klienten kontinuerligt.”

6.2 Barn och delaktighet i praktiken, samt hur man kunde öka delaktigheten.

Socialarbetarna var av den åsikten att man försöker tänka på att göra brukarna delaktiga, men att det också finns saker som man kunde utveckla. Det som lyfts upp som en viktig sak var att man skall **bemöta barnen och klienterna väl** för att kunna bygga upp en god relation. Det som var återkommande i svaren var att man försöker att **ta med barnet och lyssnar på barnet**. Socialarbetarna tycker att det är viktigt att barnen får berätta sin historia och att det är barnets vilja och inte föräldrarnas som tas i beaktande. Speciellt socialarbetare från handikappomsorgen upplever att det är ofta föräldrarna som pratar och det är lätt att man lyssnar mest på föräldrarna. En informant påpekar att hon alltid skriver ner i bedömningen eller planen vad barnet tycker om, är bra på och vilka åsikter och önskemål barnet har.

”En färd tillsammans. Barnet borde leda socialarbetaren. Barnet blir lite bortglömt. Det blir andra som har åsikter, föräldrar och nätverk.”

Eftersom det är viktigt för socialarbetarna att man lyssnar på barnet så är det förstås en förutsättning att **barnen får vara med på möten** då man diskuterar barnets saker. Kan barnet av vissa orsaker inte delta i möten som gäller barnets saker, t.ex. på grund av beteendevårigheter, så är det viktigt att man som socialarbetare i alla fall innan mötet kan träffa barnet. Eventuellt i en annan miljö.

En tredje sak som lyfts upp för att barnen skall känna sig delaktiga är att man alltid **utgår från barnet**. Man försöker ta i beaktande vad barnet vill och arbetar på barnets villkor. Det här betyder att socialarbetaren bör vara flexibel och i vissa situationer anpassa sig efter barnet. Här lyfts också upp att om man utgår ifrån barnet så är det kanske inte byrån som man träffas på, utan man kan **träffas i en mera neutral miljö** och eventuellt göra något praktiskt tillsammans med klienten.

Informanterna tyckte att fastän man redan försöker göra barnen delaktiga så finns det saker som kunde utvecklas och som man kunde tänka mera på. En sak som nämndes av flera informanter, som begränsar möjligheterna att göra barnen delaktiga var **resurserna**. Man upplever att man inte har den tid att ge barnen som skulle behövas för att bygga upp goda relationer, att man **träffar barnet för få gånger eller för sällan**. En informant påpekar att det är ofta så att man bara träffar klienten en gång, då man gör upp serviceplanen. Ibland skulle det vara bättre att kunna **göra något praktiskt med brukaren**, i en annan miljö än på socialbyrån, t.ex. ta en promenad. Men eftersom det inte alltid finns tid, så är det inte alltid möjligt.

”Arbetsmängden och brådskan tar mest av barnens tid, man borde hinna träffa barnet flera gånger då man gör en bedömning av servicebehov och utrymmena borde vara mera barnvänliga”

Kommunikation var en annan sak som informanterna upplevde att kunde begränsa barnets möjligheter till delaktighet. Gällande detta så upplevdes det att socialarbetarna inte alltid förklarar för barnet vad man gör eller varför man gör vissa saker. En annan sak gällande kommunikation som speciellt gäller handikappomsorgen är att det finns många barn som har svårt att kommunicera, vilket gör det svårt för socialarbetaren att lyssna på barnet och att barnet får vara med och påverka. I och med detta lyftes upp att man som socialarbetare kan observera barnet, men man lyfte också upp möjligheten att få **utbildning i olika metoder och verktyg** som kunde användas för att kunna kommunicera med dessa barn och kunna göra dem mera delaktiga. Informanterna lyfter också upp att man gärna skulle ha något **material** att ge åt barnen. Dels kunde det vara lättlästa broschyrer som barnen förstår, dels material som man kunde använda vid mötena med barnen. Gällande utbildning så var det utbildning i konkreta metoder som man kan använda sig av för att göra barnen mera delaktiga som ansågs viktigt. En socialarbetare upplevde att det finns material eller verktyg att ta till på socialbyrån, men man har inte fått någon utbildning eller handledning i hur man kunde använda sig av materialet.

”Ha mera hjälpmedel, (t.ex. kommunikationshjälpmedel) vid träff med barn, eller andra hjälpmedel för att synliggöra delaktigheten konkret.”

En annan sak som informanterna upplevde att man skulle kunna utveckla för att kunna bygga upp en god relation med barnet var **miljön**. Oftast träffas man på socialbyrån, var socialarbetarna ofta upplever att miljön är stel och att ”bordet” alltid kommer emellan. Här lyftes också maktpositionen upp, att brukaren alltid är i underläge då man träffas på socialarbetarens rum, vilket gör det svårt att komma ner på samma nivå, hur man än försöker. Angående miljön så skulle man önska att kunna göra det mera hemtrevligt på socialbyrån, så att atmosfären inte skulle vara stel, såsom den upplevs nu.

6.3 Deltagarnas förväntningar på nätverket gällande barn och delaktighet

En positiv sak som lyftes upp av socialarbetarna gällande förväntningar på nätverket var att man får ett **forum var man kan diskutera sitt arbete i praktiken**. Jag märker också på svaren att socialarbetarna funderar mera på brukaren och hur viktigt det är att de är delaktiga, medan ledningen idag tänker mera på resurser. En annan sak man förväntar sig av nätverket är att få **information vad som är aktuellt** just nu inom ämnet barn och delaktighet. Socialarbetarna lyfter upp att de vill få mera kunskap kring ämnet barn och delaktighet. Man hoppas på att få **konkreta metoder och verktyg** som man kan använda sig av i sitt arbete med barnen. Det lyftes också upp att det är viktigt att det blir på en konkret nivå, att det inte bara blir teorier som man sedan inte använder sig av i praktiken. Man funderar också om man under nätverkets gång kunde **utveckla något material** som man kan använda sig av i det praktiska arbetet.

”Hur man synliggör barnens delaktighet inom det egna arbetet på ett tydligare sätt, inte bara i teorin utan också i praktiken.”

En annan sak som lyftes upp av flera deltagare var möjligheten till **diskussioner** kring ämnet barn och delaktighet. I diskussionerna får man lyfta upp hur socialarbetare i vår nejd arbetar med barnen idag, dessutom påpekades att det är viktigt att det kommer fram i diskussionerna hur delaktigheten förverkligas i praktiken. Man kan på detta sätt lära av varandra och få idéer hur man kan arbeta med brukare och familjer, så att de blir delaktiga. Att ha ett **”bollplank”** som man kan diskutera det praktiska arbetet poängterades att är viktigt. Det lyftes också upp att man önskar att det kunde fortsätta i någon form efter att dessa inplanerade träffar är slut.

”Bygga upp och få ett nätverk kring barns delaktighet inom t.ex. handikappservicen inom Österbotten, och konkreta metoder hur man arbetar med barn.”

7 Slutdiskussion

Hyvönen och Alexanderson (2014) skriver att ett barn som blir delaktigt oftast känner att personalen lyssnar på dem och de blir förstådda, de är då också oftast mera villiga att berätta om sin situation och mera beredda att ta emot den hjälp och stöd som erbjuds. Detta har också informanterna lyft upp, hur viktigt det är att lyssna på barnen och se barnet.

Informanterna lyfte upp att man försöker lyssna på barnet och att man också tycker att det är viktigt att barnet får uttrycka sina åsikter och vara med och påverka. Det påpekas dock att det ofta är människor runtomkring barnet som har åsikter, vilka man ibland lyssnar för mycket på. Hyvönen och Alexanderson (2014) menar att för barn handlar delaktighet om att man får möjlighet att uttrycka sina tankar och åsikter, att någon lyssnar och att bli tagen på allvar. Många unga upplever att deras röst inte väger lika tungt som vårdnadshavares och att de inte blir involverade då utredningar görs, vilket medför att de inte känner sig delaktiga.

Det som informanterna lyfte upp om bristen på resurser och behovet att kunna utveckla miljön, samt vara flexibel och kunna vistas i annan miljö än på socialbyrån. Vilket socialarbetarna inte alltid kan påverka. Hyvönen och Alexanderson (2014) nämner också att förutsättningarna skall ges av organisationen och de professionella skall ge barnet möjligheter. Organisationerna skall ge socialarbetarna tid och utrymme för träffar och samtal, samt ordna så att socialarbetare inte har för många utredningar åt gången.

Trots att informanterna anser att man försöker göra barnen delaktiga, så kommer det också fram att man behöver mera konkreta verktyg. Man upplever att det behövs mera kunskap så man kan anta att utgående från den kunskap och resurser som socialarbetarna har idag så gör man så gott man kan. Hyvönen och Alexanderson (2014) menar att det finns ett glapp mellan vad professionella tror att de gör och barnens egna upplevelser av att vara delaktiga. De professionella har den teoretiska kunskapen som behövs för att arbeta med delaktighet, men kan uppleva att det är svårt att omsätta den i praktiken.

8 Min bedömning av studien, processen och den nytta studien medfört

Under studien har jag lärt mig mycket som socialarbetare och många tankar har väckts kring hur vi arbetar med barnen och jag har också flera gånger under processen frågat mig själv hur jag arbetar med de barn och familjer som jag möter i mitt arbete.

Resultaten från min praktikforskning kan användas då man utvecklar det praktiska sociala arbetet med barn och funderar på om barnen och familjerna görs delaktiga och hur man kunde öka delaktigheten. Det kom genom forskningen upp konkreta saker man kan ta fasta på och arbeta med i det praktiska arbetet då man möter barnen. En del av sakerna var sådana som socialarbetarna själva kan påverka, men en del saker, som t.ex. resurser är förstås upp till organisationen att tillhandahålla. Organisationerna idag har höga målsättningar på kvalitén på tjänsterna, så då borde man också vara beredd att skjuta till de resurser som det krävs för att uppfylla dessa målsättningar. Det som kommer fram i tidigare forskning är att det är viktigt att organisationen definierar på vilken nivå de vill att brukarna skall vara delaktiga. Det finns också riktlinjer för detta i modeller. Dock kan man som socialarbetare också ställa sig frågan att kunde man arbeta annorlunda med de resurser som man har, så att barnen skulle vara mera delaktiga. Rent konkret fanns det saker som socialarbetarna redan ville börja arbeta med för att öka delaktigheten. Diskussioner fördes under träffarna att det inte alltid behöver vara så stora saker, utan kan handla om att man har papper och färgpennor då man träffar barnen, så att de istället för att berätta kan rita. Deltagarna i nätverket som deltagit i min undersökning har alla uttryckt att detta är ett viktigt forum och de önskar att nätverket kunde fortsätta i någon form, efter att detta projekt avslutas. Resultaten av min praktikforskning har jag redogjort för på min arbetsplats, vilket väckte en hel del diskussioner, eftersom de flesta ansåg att barnen görs delaktiga. Resultaten kan också användas av LAPE – förändringsprogrammet. Socialarbetarna som deltagit i forskningen och nätverket har inbjudits till presentationen den 10.2 för att ta del av resultaten av min praktikforskning.

Efter som detta var ett litet forskningsprojekt och jag skulle önska fördjupa mig i ämnet, så kommer jag att göra min pro gradu - avhandling om samma ämne, men då ha möjlighet att få gräva lite djupare i hur barnen görs delaktiga, samt hur man kunde öka delaktigheten för barnen. Jag kommer också att fokusera på hur man genom att delta i ett processnätverk kan öka barns delaktighet.

Litteratur

Balk, Maria. Introduktion till processnätverk för barn och delaktighet. Föreläsning 4.12.2017

Convention of the rights of the child. 2/1990. Tillgängligt på:

<http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx> Hämtat 10.2.2018

Finlands grundlag 731/1999 Tillgängligt på:

<https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/1999/19990731> Hämtat: 10.2.2018

Hyvönen, Ulf & Alexanderson Karin (2014) *Barnen vill – Vågar vi. Barns och ungdomars brukarmedverkan i den sociala barnvården*. Stiftelsen allmänna barnhuset.

Julkunen, Ilse (2014). *Praktikforskning i ett relationsperspektiv*. Janus vol. 22 (1) 2014, 77-83.

Lastensuojelun käsikirja (uppdaterad 2016) Tillgängligt på:

<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja> Hämtat: 29.12.2017

Mannberg, Liv (2015) *Barn och ungas delaktighet och inflytande vid planering av insatser*.

FoU i Sörmland. Tillgängligt på: http://www.fou.sormland.se/media/44796/Delrapport-1_2015_1_Barn-och-ungas-delaktighet-och-inflytande-vid-planering-av-insatser.pdf Hämtat: 28.12.2017

Socialvårdslag 30.12.2014/1301. Tillgängligt på:

<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2014/20141301> Hämtat: 10.2.2018

Tuomi, Jouni & Sarajarvi, Anneli (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*.

Helsingfors: Tammi

Trost, Jan (2014) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur AB.

Vammaispalvelujen käsikirja. *Lapseen ja perheen osallisuus*. Tillgänglig på:

<https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/lapset-perheet/lapsen-oikeudet/lapsen-ja-perheen-osallisuus> Hämtat: 11.1.2018

Bilaga 1: Informationsbrev

Till Dig som deltar i forskningen,

Jag heter Mikaela Klemets och jag studerar socialt arbete vid Helsingfors Universitet. Till mina studier hör både en praktikforskning och en pro gradu-avhandling. Jag kommer att göra båda dessa i samarbete med nätverket för socialarbetare i Österbotten, gällande barn och delaktighet, som startas upp via förändringsprogrammet för barn och familjer - LAPE och projektledare Maria Balk.

I min forskning vill jag kartlägga vad socialarbetarna tänker gällande barn och delaktighet, anser man att barnen är delaktiga, och i så fall på vilket sätt, samt vad man har för förväntningar på nätverket som man kommer att delta i. Eftersom Du ingår i denna målgrupp, skulle jag vilja ta del av Din kunskap genom att involvera Dig i min forskning, genom frågeformuläret, observationer under nätverksträffarna samt intervjuer. Just Din kunskap och Dina erfarenheter är viktiga.

Ditt deltagande i undersökningen är frivilligt och du har rätt att avbryta ditt deltagande när du vill. Som deltagande i undersökningen garanteras du anonymitet så långt som det är möjligt. Dina personliga uppgifter eller information som kan härledas till dig kommer inte att publiceras i forskningsrapporten. Den information Du ger kommer att behandlas konfidentiellt. Intervjuerna kommer att bandas men inspelningarna förstörs så fort materialet har analyserats och inte längre behövs.

Tack för din medverkan!

Med vänliga hälsningar,

Mikaela Klemets,
Socialarbetarstuderande vid Helsingfors universitet

Bilaga 2: Samtyckesblankett

Härmed ger jag mitt samtycke till att jag vill delta i den forskning som utförs av Mikaela Klemets. Forskningen är en del av hennes magistersstudier vid Helsingfors universitet. Forskningen består av ett öppet frågeformulär, observationer samt eventuella intervjuer. Jag är införstådd i forskningens syfte och ger mitt samtycke till att den information jag har delgett får användas i forskningen. Jag godkänner också att forskaren får observera och dokumentera det som diskuteras vid nätverksträffarna. Jag ger också forskaren tillstånd att banta intervjuerna.

Jag har fått tillräcklig information om forskningen och jag känner till att jag kan avbryta mitt deltagande när jag vill.

Underskrift

Namnförtydligande

Plats och datum